

POSTANOWIENIE

Dnia 21 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa D. K.

przeciwko M. D.

o ochronę dóbr osobistych i zadośćuczynienie,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 21 lipca 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powódki

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 27 września 2019 r., sygn. akt V ACa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 810 (osiemset dziesięć) zł, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego;**
- 3. umarza postępowanie w przedmiocie wniosku pozwanego o wyłączenie, wskazanych w odpowiedzi na skargę kasacyjną, sędziów Sądu Najwyższego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powódki D.K. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 27 września 2019 r., sygn. akt V ACa (...) Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹§ 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Według skarżącej istnieje konieczność wyjaśnienia, czy art. 65¹ § 1 k.c., stosownie do którego przepisy o oświadczeniach woli, w tym przepis art. 65 § 1 k.c. określający reguły wykładni oświadczeń woli, stosuje się odpowiednio do innych oświadczeń, ma zastosowanie do tych innych oświadczeń, w tym w szczególności do oświadczeń wiedzy, złożonych przed dniem wejścia w życie tego przepisu, tj. przed 8 września 2016 r., czy też do takich oświadczeń sąd może, w ramach swojej dyskrecyjnej władzy, stosować przepisy o oświadczeniach woli jedynie w drodze analogii.

Skarżąca wskazuje, że Sąd Apelacyjny, odczytując znaczenie inkryminowanej wypowiedzi pozwanego z lutego 2008 r. ograniczył badanie jej sensu do analizy jej literalnego brzmienia, pomijając tym samym wskazanie art. 65¹ k.c. odpowiedniego stosowania do oświadczeń wiedzy reguł wykładni oświadczeń woli z art. 65 k.c., nakazujących tłumaczyć je tak, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których zostało złożone, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje, a zatem z uwzględnieniem kontekstu sytuacyjnego, odbioru społecznego i rozumienia ich przez rozsądne osoby trzecie.

Przedmiotem niniejszej sprawy jest ochrona dóbr osobistych implikująca konieczność dokonania ocena, czy w związku z wypowiedzią pozwanego,

z którą powódka łączyła naruszenie jej dóbr osobistych, rzeczywiście do takiego naruszenia doszło.

W orzecznictwie zostały już wypracowane kryteria oceny tego rodzaju wypowiedzi i dlatego nie zachodzi potrzeba zajmowania kolejny raz stanowiska przez Sąd Najwyższy, niezależnie od tego, że art. 65¹ k.c. wszedł w życie 8 września 2016 r. i nie ma zastosowania do oświadczeń złożonych przed tą datą (por. art. 23 ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. poz. 1311).

Dla oceny, czy określona wypowiedź narusza dobro osobiste, decydujące znaczenie ma obiektywny miernik w postaci opinii przeciętnej, rozsądnie i uczciwie myślącej osoby, a nie subiektywny odbiór osoby żądającej ochrony (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 kwietnia 1989 r., I CR 143/89, OSP 1990, nr 9, poz. 330; z dnia 4 kwietnia 2001 r., III CKN 323/00, nie publ.; z dnia 23 maja 2002 r., IV CKN 1076/00, OSNC 2003, nr 9, poz. 121; z dnia 18 czerwca 2009 r., II CK 58/09, nie publ.; z dnia 29 września 2010 r., V CSK 19/10, OSNC-ZD 2011, nr 2, poz. 37; z dnia 8 marca 2012 r., V CSK 109/11, OSNC 2012, nr 10, poz. 119; z dnia 18 stycznia 2013 r., IV CSK 270/12, OSNC 2013, nr 7-8, poz. 94; z dnia 19 czerwca 2015 r., IV CSK 470/14, nie publ.; z dnia 10 sierpnia 2017 r., I CSK 21/17, nie publ.). Stosując ten miernik, sąd nie bada rzeczywistej reakcji społecznej, lecz ocenia, czy wypowiedź mogła stać się podstawą negatywnych ocen i odczuć u przeciętnego, rozsądnie postępującego człowieka (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2009 r., II CSK 58/09, nie publ.; z dnia 29 października 2010 r., V CSK 19/10, OSNC-ZD, nr B, s. 37, z dnia 18 czerwca 2009 r., II CK 58/09, nie publ.; z dnia 18 stycznia 2013 r., IV CSK 270/12, OSNC 2013, nr 7-8, poz. 94).

Ujemne wypowiedzi ocenne nie podlegają testowi prawdy i uznaje się je za dopuszczalne, jeżeli krytyka leży w interesie publicznym i jest rzetelna (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 września 1968 r., II CR 291/68, OSNCP 1969, nr 11, poz. 200; z dnia 7 lipca 2005 r., V CK 868/04, nie publ. oraz z dnia 22 stycznia 2014 r., III CSK 123/13, OSNC 2014, nr 11, poz. 115). Krytyczne wypowiedzi ocenne, jak również wypowiedzi o mieszanym charakterze, tj. o elementach

zarówno ocennych, jak i zawierających twierdzenia co do faktów, mogą być postrzegane jako rzetelne tylko wtedy, gdy były oparte na wystarczającej podstawie faktycznej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 23 września 2009 r., I CSK 346/08, OSNC 2010, nr 3, poz. 48; z dnia 28 stycznia 2010 r., I CSK 217/09, OSNC 2010, nr 6, poz. 94; z dnia 2 lutego 2011 r., II CSK 393/10, nie publ.; z dnia 18 stycznia 2013 r., IV CSK 270/12, OSNC 2013, nr 7 - 8, poz. 94; z dnia 21 maja 2015 r., IV CSK 557/14, nie publ.; z dnia 29 listopada 2016 r., I CSK 715/15, nie publ.; z dnia 30 czerwca 2017 r., I CSK 621/16, nie publ. oraz wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: z dnia 27 lutego 2001 r. w sprawie nr 26958/95 Jerusalem przeciwko Austrii, z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie nr 49017/99 Pedersen i Baadsgaard przeciwko Danii, z dnia 19 grudnia 2006 r. w sprawie nr 18235/02 Dąbrowski przeciwko Polsce, z dnia 18 września 2012 r. w sprawie nr 39660/07 Lewandowska-Malec przeciwko Polsce). Dotyczy to także sytuacji, w których oceny zawierają w sobie sugestię co do znieślawiających, a nadających się do ustalenia, faktów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2013 r., IV CSK 270/12, OSNC 2013, nr 7-8, poz. 94 oraz wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 21 października 2014 r. w sprawie nr 54125/10 Erla Hlynisdottir przeciwko Islandii). Należy też uwzględnić cały kontekstu wypowiedzi (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 1976 r., II CR 692/75, OSNCP 1976, nr 11, poz. 251, z dnia 19 czerwca 2015 r., IV CSK 470/14, nie publ., z dnia 29 listopada 2016 r., I CSK 715/15, nie publ., a także wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 21 października 2014 r. w sprawie nr 54125/10 Erla Hlynisdottir przeciwko Islandii).

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu

Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Wyrokiem z dnia 14 czerwca 2018 r. Sąd Okręgowy w W. w częściowym uwzględnieniu powództwa nakazał pozwanemu M. D. złożenia oświadczenia o przeproszeniu powódki za wypowiedź w dniu 25 lutego 2008 r. w programie „T.” nadawanym w programie telewizyjnym T., że powódka pożyczyła od jego rodziny kwotę kilkuset tysięcy złotych obiecując w zamian kontakty z czołowymi politykami partii politycznej [X], czym naruszył jej dobre imię, a ponadto zasądził od pozwanego na jej rzecz kwotę 5 000 zł, tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 13 lutego 2018 r.

W uzasadnieniu ustalił, że w dniu 28 września 2004 r. pozwany został tymczasowo aresztowany w sprawie nadzorowanej przez Prokuraturę Apelacyjną w [...]. W 2005 r. powódka zamierzała kupić nieruchomość położoną w W. i w tym celu zgłosiła się do biura pośrednictwa nieruchomościami prowadzonego przez teściową pozwanego. Powódka uzyskała kredyt bankowy, ale pokrywał on tylko połowę ceny nabycia wybranej nieruchomości. Od żony i teściowej pozwanego powódka pożyczyła łącznie kwotę 245 000 zł, a mianowicie w dniu 22 grudnia 2005 r. została zawarta umowa pożyczki w kwocie 100 000 zł. Pozwana dokonała zakupu nieruchomości w dniu 10 czerwca 2006 r., natomiast w dniu 10 czerwca 2006 r. powódka pożyczyła jeszcze kwotę 145 000 zł.

W dniu 25 lutego 2008 r. w programie pt. „T,” nadawanym w programie telewizji T., w wydaniu internetowym audycji, pozwany wskazał, że powódka podczas jego pobytu w areszcie, w zamian za udzielenie jej przez jego rodzinę pożyczki pieniężnej, powołując się na swoje wpływy i znajomości, zaoferowała

pomoc w jego sprawie karnej oraz umożliwienie kontaktów z czołówką partii [X]., która w tamtym okresie była partią rządzącą w Polsce.

Powódka została uniewinniona wyrokiem Sądu Okręgowego w W. z dnia 2 czerwca 2016 r. od zarzutu popełnienia przestępstwa polegającego na podjęciu się pośrednictwa w załatwieniu sprawy, tj. wpływu na uchylenie tymczasowego aresztowania pozwanego w zamian za korzyść majątkową w postaci udzielenia pożyczki w łącznej kwocie 245 000 zł. Kwota ta została w całości przez powódkę zwrócona pożyczkodawcom, a mianowicie 100 000 zł w wakacje 2007 r., kolejne 100 000 zł przed wyborami parlamentarnymi w 2007 r., a pozostałą część po tych wyborach.

Sąd pierwszej instancji uwzględniając częściowo powództwo wyjaśnił, że z przeprowadzonego postępowania dowodowego nie wynika, by powódka podjęła się „załatwienia” uchylenia tymczasowego aresztowania względem pozwanego. Pozwany nie wykazał, że udzielenie pożyczki stanowiło „transakcję wymienną”, tj. by miała być udzielona w zamian za pomoc powódki w jego sprawie, przy wykorzystywaniu wpływów i znajomości w partii politycznej [X].

Apelacje wywiodły obie strony i zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny w (...) w uwzględnieniu apelacji pozwanego zmienił wyrok Sądu Okręgowego i powództwo w całości oddalił oraz oddalił apelację powódki.

Sąd drugiej instancji podzielił zarzut pozwanego naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zakresie, w jakim Sąd pierwszej instancji przyjął, iż wypowiedź pozwanego nie jest oparta na faktach oraz że pozwany nie wykazał, iż udzielone pożyczki były „transakcją wymienną”, a także, iż powódka w kontaktach z żoną i teściową pozwanego nie jawiła się jako osoba działająca w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. Sąd Apelacyjny podkreślił, że w ramach podstawy faktycznej rozstrzygnięcia obejmującej ustalenie faktyczne i ocenę zgromadzonego materiału dowodowego, zasadnicze znaczenie ma to, iż inkryminowana wypowiedź pozwanego dotyczy ustalenia związku pomiędzy przekazaniem powódce pieniędzy przez rodzinę pozwanego a obietnicą z jej strony pomocy i obietnicą kontaktów z czołowymi politykami [X]. W konsekwencji, Sąd drugiej instancji uzupełnił podstawę faktyczną rozstrzygnięcia o szczegółowo wskazane w pisemnym

uzasadnieniu okoliczności. Wskazał, że powódka spotykała się z rodziną pozwanego dwutorowo. Z jednej strony kontaktowała się z jego teściową w prowadzonym przez nią biurze nieruchomości w celu uzyskania porady prawnej na temat domu, który zamierzała kupić. Powódka w swoich zeznaniach podkreślała, że nie знаła wówczas teściowej pozwanego, a mimo to z taką obcą osobą zawarła dwie umowy pożyczki na łączną kwotę 245 000 zł, co zdaniem Sądu Apelacyjnego poddaje w wątpliwość opisaną przez powódkę w pozwie motywację w tym zakresie. Z drugiej strony, powódka spotykała się też wielokrotnie z żoną pozwanego i rozmawiała z nią przez wiele godzin, wiele razy w latach 2005-2007. Podczas tych rozmów żona pozwanego udzielała informacji w zakresie spraw, które związane były z działającą wówczas komisją śledczą ds. O. i innych spraw, które wówczas zajmowały opinię publiczną. Powódka przyznała, że korzystała z takich informacji, pisząc artykuły prasowe i określała w tych zeznaniach żonę pozwanego jako „dobre źródło informacji”. Powódka w czasie tych wizyt udzielała wsparcia psychicznego żonie pozwanego oraz użalała się nad nią i teściową pozwanego, a przy tym mówiła, że ma liczne kontakty i że jest w stanie pomóc. Jednocześnie narzekała na swoją trudną sytuację mieszkaniową oraz na trudności z uzyskaniem kredytu, a także na trudną sytuację finansową.

W oparciu o takie kontakty z powódką, w ocenie Sądu drugiej instancji, żona pozwanego nabrała przeświadczenia, że powódka jest w stanie pomóc i przyczynić się do poprawy sytuacji pozwanego, a do utrzymania dobrych relacji z powódką mogła, w przeświadczeniu żony pozwanego, służyć pomoc finansowa udzielona powódce. W konsekwencji do udzielenia pomocy finansowej powódce przez osoby bliskie pozwanemu istotna była sama atmosfera zaufania, cały kontekst sytuacyjny, jaki został wytworzony przez powódkę na skutek jej postawy, kontaktów, wypowiedzi wobec żony i teściowej pozwanego.

W ocenie Sądu drugiej instancji wypowiedź pozwanego, z którą powódka łączy naruszenie dóbr osobistych, nie wskazywała „na uzależnienie podjęcia działań przez powódkę od udzielenia jej pożyczki”. Wypowiedź ta wskazuje natomiast na samą „obietnicę pomocy i kontaktów”. Przekazując powódce kwotę 245 000 zł zarówno żona pozwanego, jak i jego teściowa - zważywszy na zachowanie powódki, jej wypowiedzi kierowane żony pozwanego - mogły uznać,

że była to obietnica pomocy, obietnica kontaktów z czołówką [X]. w znaczeniu osób, które mogły polepszyć sytuację pozwanego. Tym łatwiejsza była decyzja o pożyczeniu znacznej kwoty powódce jako osobie im obcej. Powódka swoim zaangażowaniem się i zainteresowaniem się sprawą aresztowania pozwanego spowodowała, że jego żona odczytywała cały kontekst zachowania się powódki w ten sposób, że jeśli zostaną jej pożyczone pieniądze, to powódka będzie czyniła starania, żeby poprawić sytuację pozwanego, na czym zależało jego żonie, zaś powódce zależało wówczas na tym, by zgromadzić środki wystarczające na nabycie nieruchomości, gdyż nie uzyskała pełnego finansowania z banku. Sąd drugiej instancji wskazał m.in. na zeznania świadków J. K. i P. K., na podstawie których ustalił, że powódka interesowała się sytuacją pozwanego i prowadzonym wówczas śledztwem przez Prokuraturę Apelacyjną w [...], w kontekście przeniesienia tej sprawy do innej Prokuratury.

W efekcie Sąd drugiej instancji stwierdził, że użyte przez pozwanego sformułowanie: „ta dziennikarka pożyczyła od mojej rodziny znaczne kwoty, kilkaset tysięcy złotych, obiecując pomoc i kontakty z czołówką [X].” jest wypowiedzią o faktach.

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżąca wywodzi z podniesionych zarzutów naruszenia prawa procesowego i prawa materialnego.

Przedstawione przez Sąd Apelacyjny pisemne motywy nie dają podstawy do przyjęcia, iż zaskarżone orzeczenie jest oczywiście nieprawidłowe w opisanym wyżej rozumieniu przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (ss. 18 - 33) stanowi polemikę ze swobodnymi ustaleniami faktycznymi i oceną zgromadzonego materiału dowodowego Sądu Apelacyjnego. Powódka przedstawia własną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego i dostosowaną do tego własną wykładnię prawa materialnego, nie wykazując jednak przy tym, że Sąd drugiej instancji dopuścił się naruszenia przepisów prawa procesowego i prawa materialnego w stopniu wykraczającym poza zakres swobody judykacyjnej, w rozstrzygnięciu sprawy, która w ramach podstawy faktycznej wiąże się z należyтым

umotywowaniem przyjętej wersji wydarzeń w oparciu o kryteria wyznaczone art. 233 § 1 k.p.c.

Naruszenie przez sąd drugiej instancji art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. może wyjątkowo stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną wtedy, gdy skutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu, zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej. Zatem nie każde uchybienie w zakresie konstrukcji uzasadnienia sądu drugiej instancji może stanowić podstawę dla skutecznego podniesienia zarzutu kasacyjnego, lecz tylko takie, które uniemożliwia Sądowi Najwyższemu przeprowadzenie kontroli prawidłowości orzeczenia. (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2005 r., IV CK 122/05 nie publ., z dnia 28 listopada 2007 r., V CSK 288/07, nie publ., z dnia 21 lutego 2008 r., III CSK 264/07, OSNC - ZD 2008 Nr D, poz. 118, postanowienie z dnia 23 lipca 2015 r., I CSK 654/14, nie publ.). Wbrew stanowisku powódki uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera wszystkie elementy konstrukcyjne i poddaje się do kontroli kasacyjnej.

Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.). W związku z czym, w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że skarga kasacyjna nie może być oparta na zarzucie naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. określającego kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 76, z dnia 24 listopada 2005 r., IV CSK 241/05 nie publ., z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/06, nie publ., z dnia 8 października 2009 r., II CSK 222/09, nie publ.). W ramach dyskrecyjnej władzy sąd odwoławczy, jako sąd *meriti* jest uprawniony do poczynienia ustaleń faktycznych i dokonania oceny zgromadzonego materiału dowodowego odmiennych od tych, które przedstawił sąd pierwszej instancji. W rozpoznawanej sprawie Sąd Apelacyjny przeprowadził ocenę zgromadzonego materiału dowodowego, odzwierciedloną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Skarga kasacyjna może się kwalifikować jako oczywiście uzasadniona, jedynie wówczas gdy w odniesieniu do podstawy faktycznej i prawnej został przekroczony zakres dyskrecyjnej władzy sędziowskiej. Sąd drugiej instancji wyjaśnił okoliczności, w jakich doszło do udzielenia powódce pożyczki przez rodzinę

pozwanego. Zwrócił uwagę, iż udzielenie tej pożyczki, której powódka - osoba obca rodzinie pozwanego - nie mogła uzyskać w banku, wiązało się z obietnicą powódki, że pomoże w poprawie sytuacji aresztowanego pozwanego. W zaistniałym stanie faktycznym oczywistym jest, że pożyczka nie miała charakteru biznesowego, skoro z jej udzieleniem nie wiązało się uzyskanie przez rodzinę pozwanego korzyści finansowej w postaci m.in. odsetek od kwoty kapitału. Nie było też innych uzasadnionych przyczyn, dla których rodzina pozwanego udzieliła powódce pożyczki bez wynagrodzenia.

W obowiązującym modelu apelacji pełnej rola sądu drugiej instancji nie ogranicza się jedynie do samego aktu kontroli zaskarżonego rozstrzygnięcia, ale obejmuje także powinność merytorycznego rozpoznania sprawy. Celem postępowania apelacyjnego jest bowiem ponowne i wszechstronne merytoryczne rozpoznanie sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2017 r., IV CZ 10/17, nie publ.). W orzecznictwie ukształtował się pogląd, że art. 378 § 1 k.p.c. nakłada na sąd drugiej instancji obowiązek ponownego rozpoznania sprawy w granicach apelacji, co oznacza nakaz wzięcia pod uwagę wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. Granice apelacji wyznaczają ramy, w których sąd drugiej instancji powinien rozpoznać sprawę na skutek jej wniesienia. Określają je sformułowane w apelacji zarzuty i wnioski, które implikują zakres zaskarżenia, a w konsekwencji kognicję sądu apelacyjnego. Ponadto sąd drugiej instancji w ramach ustalonego stanu faktycznego stosuje z urzędu prawo materialne i co najistotniejsze sąd odwoławczy jest związany jedynie zarzutami naruszenia prawa procesowego (por. uzasadnienie uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55). W związku z tym, że sąd drugiej instancji nie jest związany zarzutami naruszenia prawa materialnego powinien też rozpoznając apelację odnieść się do wszystkich tych zdarzeń i zarzutów zgłoszonych w postępowaniu apelacyjnym, które mogły spowodować skutki materialno-prawne (zob. też postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2015 r., III CSK 401/14, nie publ., wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2012 r., II CSK 314/11, nie publ. oraz dnia 7 listopada 2013 r., V CSK 550/12, nie publ.).

Z kolei przepis art. 382 k.p.c. określa podstawę merytorycznego orzekania przez Sąd drugiej instancji, która obejmuje materiał dowodowy zebrany przez sąd pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Uregulowanie to nakłada na sąd drugiej instancji obowiązek dokonania ponownie własnych ustaleń, które mogą obejmować ustalenia sądu pierwszej instancji przyjęte za własne albo różnić się od tych już poczynionych, a następnie poddania ich ocenie pod kątem prawa materialnego. Sąd drugiej może zmienić ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wydania orzeczenia co do istoty sprawy sądu pierwszej instancji bez przeprowadzenia postępowania dowodowego, uzasadniającego odmienne ustalenia, chyba że szczególne okoliczności wymagają ponowienia lub uzupełnienia tego postępowania (zob. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124).

Sąd drugiej instancji w pełni zrealizował funkcje judykacyjne wyznaczone regułami zawartymi w powołanych przepisach art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c.

Ze względu na to, iż dla rozstrzygnięcia sprawy decydujące znaczenie miały okoliczności związane z udzieleniem powódce pożyczek i oceną jej charakteru w znaczeniu „transakcji wymiennej”, które to okoliczności były znane teściowej i żonie pozwanego oraz powódce, w kontekście wypowiedzi pozwanego, z którą powódka łączy naruszenie jej dóbr osobistych, decydujące znaczenie miała ocena zeznań tych osób. Wobec tego pominięcie części zgromadzonego materiału dowodowego lub odmowa przeprowadzenia innych, wymagała w ramach skargi kasacyjnej wykazania przez skarżącą, jak tego wymaga art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., że naruszenie przepisów prawa procesowego mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Powódka nie sprostала temu obowiązkowi.

Również z faktu uniewinnienia powódki w postępowaniu karnym nie można wyprowadzić tezy o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. W świetle art. 11 k.p.c. związanie sądu cywilnego skazującym wyrokiem karnym wyraża się w tym, że w skład podstawy faktycznej rozstrzygnięcia sądu cywilnego wchodzi czyn przypisany w sentencji karnego wyroku skazującego i sąd cywilny jest pozbawiony możliwości dokonywania odmiennych ustaleń w tym zakresie (zob. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 4 maja 1965 r., I PR 116/65, OSPiKA 1966, nr 12, poz.

280, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1974 r. II CR 46/74, Biul. SN 1974, nr 7, s. 103, z dnia 8 stycznia 2004 r., I CK 137/03, nie publ. z dnia 26 marca 2003 r., II CK 91/02, nie publ.).

W postępowaniu cywilnym możliwe jest dokonanie dodatkowych ustaleń, istotnych z punktu widzenia przesłanek odpowiedzialności cywilnej sprawcy szkody, w tym także dotyczących okoliczności wyeliminowanych przez sąd karny z opisu zarzucanego czynu zabronionego. Sąd w sprawie cywilnej może samodzielnie badać, czy oskarżony w postępowaniu karnym, dopuścił się czynu nieprzypisanego mu przez sąd karny z powodu braku dowodów winy. Nawet prawomocny wyrok uniewinniający nie wiąże sądu cywilnego, bowiem pojęcie winy w prawie karnym nie jest identyczne z pojęciem winy w prawie cywilnym (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 października 1966 r., II PR 423/66, OSPiKA 1967, nr 9, poz. 227, z dnia 30 grudnia 1966 r., III PRN 66/66, OSNCP 1967, nr 9, poz. 154, z dnia 11 grudnia 1967 r., II PR 155/67, nie publ., z dnia 18 września 1969 r., II CR 308/69, OSNCP 1970, nr 7-8, poz. 130, z dnia 4 lutego 1982 r., I PRN 1/82, OSNCP 1982, nr 8-9, poz. 131, z dnia 15 października 1997 r., III CKN 238/97, nie publ., z dnia 6 marca 2014 r., I PK 289/13, nie publ.).

Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że wydany w sprawie karnej wyrok uniewinniający powódkę nie miał znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy przede wszystkim z tego względu, że w opisie zarzucanego powódcie czynu znalazły się określenia typu „podjęła się pośrednictwa w załatwieniu sprawy uchylenia środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania”, „w zamian za korzyści majątkowe”, zaś w wypowiedzi pozwanego, z którą powódka łączy roszczenie o ochronę dóbr osobistych, tego rodzaju sformułowania nie pojawiły się.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 8 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 w zw. z § 2 pkt 3, § 10 ust. 4 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz. U. z 2015 r. poz.

1800 ze zm., w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie, Dz. U. z 2016 r. poz. 1668).

Rozstrzygnięcie zawartego w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosku o wyłączenie części sędziów Sądu Najwyższego stało się bezprzedmiotowe o tyle, że niniejsza sprawa nie została im przydzielona w ramach tzw. przedsądu, zaś orzeczenie odmawiające przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania kończy postępowanie kasacyjne.